

Številka: 802-01-1/2021/10
Ljubljana, 2. 4. 2021

EPA 1634-VIII

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 22. izredni seji 6. 4. 2021, ob obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII, ki ga je Državni zbor sprejel na 67. izredni seji 30. 3. 2021, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), sprejel

ZAHTEVO,

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII.

Obrazložitev:

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G), EPA 1634-VIII (v nadaljevanju: zakon) je bil sprejet brez strokovne obravnave, ki bi omogočila tehten razmislek o ključnih posegih na področju varstva voda in bi v javni razpravi zanje pridobila tudi širše družbeno soglasje.

Zakon v 2. členu (spremenjen 37. člen) določa, da se na vodnem in priobalnem zemljišču ter na območju presihajočih jezer med drugim dopušča tudi gradnja objektov, ki se skladno s predpisi, ki urejajo gradnjo objektov, razvrščajo med enostavne objekte, ter gradnja objektov v javni rabi v skladu z zakonom, ki ureja graditev objektov. Pri tem Gradbeni zakon¹ med objekte v javni rabi uvršča gostinske, poslovne, upravne, trgovske, obredne stavbe, stavbe za storitvene dejavnosti, stavbe za promet, stavbe za izvajanje komunikacij in druge nestanovanjske stavbe, če so namenjene javni rabi in javne površine, kot so javne ceste, ulice, trgi, tržnice, igrišča, parkirišča, pokopališča, parki, zelenice in rekreacijska površine.

S tem se je razširila možnost posegov na vodna in priobalna zemljišča ter na območja presihajočih jezer. Zakon namreč odpira vrata množični gradnji objektov v javni rabi po veljavni gradbeni zakonodaji, ki bi jih bilo po novem možno graditi le z izdajo vodnega soglasja Direkcije Republike Slovenije za vode in mimo prostorskega načrtovanja s področja upravljanja voda. Posegi so bili doslej mogoči le na stavbnih zemljiščih znotraj naselij, sedaj pa jih je zakon razširil tudi na vsa ostala naravna vodna zemljišča celinskih voda in na priobalna območja, ki so v skladu z veljavno zakonodajo definirana kot naravno vodno javno dobro in so pomembna za ohranitev, varstvo in izboljšanje kakovosti okolja. To lahko privede do nepopravljive škode za pitno vodo, ekosisteme in zdravje ljudi po vsej Sloveniji in je v

¹ (Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 – popr., 65/20 in 15/21 – ZDUOP).

nasprotju z ustavnimi pravicami iz 70.a in 72. člena Ustave Republike Slovenije² in dolžnostjo Slovenije, da ravna v skladu s 4. členom Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike oz. Okvirne vodne direktive³, še posebej 7. točko, ki jasno in nedvoumno izpostavlja pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da je poslabšanje stanja podzemne ali površinske vode dovoljeno. Storjeno mora biti vse, kar je mogoče, da se ublažijo škodljivi vplivi na stanje vodnega telesa, razlogi za te spremembe pa morajo biti posebej navedeni in razloženi v načrtih upravljanja voda na vodnem območju Donave in vodnem območju Jadranskega morja, cilji pa vsakih 6 let ponovno pregledani. Razlogi za preoblikovanja ali spremembe so prevladujoč javni interes in/ali koristi, ki jih imajo nova preoblikovanja ali spremembe za zdravje ljudi, ohranjanje varnosti ljudi ali trajnostni razvoj. Te morajo biti večje od koristi, ki jih ima doseganje ciljev za okolje in družbo, ciljev, katerim so namenjena preoblikovanja in spremembe vodnega telesa, pa se zaradi razlogov, povezanih s tehnično izvedljivostjo ali nesorazmernimi stroški, ne da doseči na druge načine, ki so mnogo boljša okoljska možnost. Gre za razširitev možnosti gradnje, ki je bila do sedaj prepovedana. Nova ureditev predstavlja nevarnost poslabšanja površinskih voda po celotni Sloveniji. Ustavni pravici do zdravega življenjskega okolja in pitne vode pa sta v kontekstu te spremembe povsem zapostavljeni.

Taka rešitev dejansko izenačuje priobalna in vodna zemljišča z drugimi vrstami zemljišč, za katera je sicer treba pridobiti vodno soglasje, ter tako odpravlja posebno varovalno vlogo tovrstnih zemljišč, da ščitijo površinska vodna telesa s kopnega. Pri tem velja izpostaviti tudi dejstvo, da sprejete zakonske rešitve, v povezavi s koristmi zlasti zasebnega kapitala v Sloveniji, lahko pomenijo tudi začetek uveljavljanja prakse omejevanja splošne rabe in dostopa do vode kot javne dobrine. S tem, ko bi vodna in priobalna območja izgubila poseben status s svojo varovalno in ekosistemsko vlogo, saj gre za naravne habitate z visoko biodiverziteteto, ki nam z vodnimi in obvodnimi ekosistemi zagotavljajo kakovostne, varne in zanesljive vodne vire, bi s posegi na ta območja občutno povečali tveganja za onesnaževanje površinskih in z njimi povezanih podzemnih vodnih teles, ki so glavni viri naše pitne vode. Zaradi večjega vpliva na stanje voda in za prepotrebno zaščito zdravja ljudi bi na celotno družbo prenesli tudi bremena vseh kasnejših nujnih ekosistemskih ukrepov za večanje odpornosti družbe na področju tveganja za poplave in suše ter kakovostne oskrbe s pitno vodo.

Pristojna Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je sicer v okviru zakonodajnega postopka na 58. seji 22. 2. 2021 podprla predlog zakona ter v luči večletnega podhranjenega financiranja vzdrževanja vodotokov še posebej podprla potencialno možnost financiranja tovrstnih dejavnosti tudi iz Sklada za vode, pri tem pa v času obravnave ni bila seznanjena s spornimi zakonskimi rešitvami.

Zaradi pričakovanih posledic podnebnih sprememb bi morali povečati odpornost družbe na ekstremne dogodke s sprejemanjem previdnostnih ukrepov in tako obseg priobalnih zemljišč kvečjemu ohranjati ali celo širiti, ne pa povečevati možnosti gradnje objektov v bližini vodotokov in s tem še bolj ogrožati okolje in povečevati ranljivost družbe na škodno delovanje voda.

Državni svet se tako pridružuje oceni številnih strokovnih institucij in civilne družbe, ki odločno nasprotujejo zakonu, saj strokovno ni primerno utemeljen in ne dosega skupnih ciljev celostnega upravljanja voda ter ne upošteva veljavne nacionalne in evropske zakonodaje (70.a in 72. člen Ustave Republike Slovenije, temeljne določbe Zakona o varstvu

² (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060&from=SL>.

okolja⁴, 6. člena Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah oz. Aarhuške konvencije⁵, Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike oz. Okvirne vodne direktive in Direktive (EU) 2020/2184 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (prenovitev) oz. prenovljene Direktive o pitni vodi⁶), ki določajo pravni okvir za varovanje zdravja ljudi, narave in okolja pred škodljivimi učinki vsakršnega obremenjevanja voda. Poslabšanje stanja vodnih in obvodnih habitatov živalskih in rastlinskih vrst zaradi razširjenih možnosti za gradnjo objektov bo lahko negativno vplivalo na biotsko raznovrstnost. Razširjene možnosti posegov na teh območjih pomenijo povečanje možnosti za kršenje 5., 6. in 10. člena Zakona o ohranjanju narave⁷ o skrbi in obveznosti vključevanja ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti ter prispevanju k njenemu ohranjanju, prav tako spremembe pomenijo večjo možnost za kršenje 19. člena Zakona o sladkovodnem ribištvu⁸. Možen povečan obseg gradenj na vodnih in priobalnih zemljiščih pomeni tudi povečan in nesprejemljiv vpliv na zavarovana območja in zavarovane vrste ter njihove habitate. Poslabšanje njihovega stanja bi pomenilo kršitev ciljev Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. 5. 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst oz. Habitatne direktive⁹ (1. in 2. odstavek 2. člena), Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah¹⁰ (1. člen) in Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)¹¹ (1. člen). Ob tem je vredno poudariti, da so v najslabšem stanju običajno prav vrste (ali njihovi habitati), ki so na spremembe življenjskih prostorov še posebej občutljive. Sprejete spremembe bi lahko privedle do kršenja ciljev Strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 v okviru Evropskega zelenega dogovora, ki določa, da moramo za obnovo degradiranih ekosistemov na kopnem povrniti najmanj 25 tisoč km rek v stanje pred njihovo regulacijo. Posegi na vodna zemljišča in priobalna zemljišča lahko vplivajo tudi na poslabševanje stanja podzemnih voda, ki so v Sloveniji najpomembnejši vir pitne vode, kar nasprotuje 72. členu Ustave Republike Slovenije, ki določa, da je naloga države, da skrbi za zdravo življenjsko okolje, ter 70.a členu Ustave, ki zagotavlja pitno vodo za vse.

Na podlagi navedenega Državni svet predlaga, da poslanke in poslanci Državnega zbora ponovno pretehtajo zakon in ga zavrnejo.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik dr. Matjaž Gams.

* * *

⁴ Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg, 84/18 – ZIURKOE in 158/20).

⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22005A0517\(01\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22005A0517(01)&from=SL).

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=SL>.

⁷ (Uradni list RS, št. št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20).

⁸ (Uradni list RS, št. 61/06).

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&from=SL>.

¹⁰ (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11, 15/14, 64/16 in 62/19).

¹¹ (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18).

Predlog zahteve je pripravljen na podlagi Predloga odločilnega veta Interesne skupine negospodarskih dejavnosti.